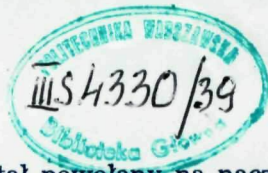

SYLWETKI PROFESORÓW POLITECHNIKI WARSZAWSKIEJ

2021

ALEKSANDER WASIUTYŃSKI
(1859—1944)

Aleksander Wasiutyński urodził się 13 XII 1859 r. w majątku Lisowice, pow. brzeziński, w pobliżu Kuluszek. Maturę uzyskał w 1879 r. w IV Gimnazjum Miejskim w Warszawie. W latach 1880—1884 kształcił się w Instytucie Inżynierów Komunikacji w Petersburgu. Po ukończeniu studiów z dyplomem inżyniera komunikacji podjął pracę przy budowie linii kolejowych na Polesiu (Łuniniec-Homel) i na Podlasiu (Siedlce-Małkinia). W 1887 r. odbył trzymiesięczną podróż po Europie Zachodniej; zwiedził Anglię, Francję, Szwajcarię, Włochy i Austrię. Później pracował przez rok w Zarządzie Drogi Żelaznej Kursko-Charakowsko-Azowskiej w Charkowie.

W 1889 r. przeniósł się do Warszawy i na długie lata związał się z Tow. Akc. Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej. Pracował w tym przedsiębiorstwie do 1914 r., najpierw jako inżynier Wydziału Drogowego, a następnie jako inżynier do specjalnych zleceń i drugi zastępca naczelnika wydziału. Tu znalazł dogodne warunki dla prowadzenia prac badawczych zgodnych z jego zainteresowaniami. Początkowo zajmował się sprawą mechanizacji urządzeń nastawczych i blokowych na większych stacjach, później przeprowadzał badania nad zachowaniem się toru kolejowego i podtorza pod obciążeniem ruchomym. Wyniki badań zebrał w rozprawie pt. „Observacje nad odkształceniami sprężystymi toru kolejowego”, na podstawie której otrzymał w 1899 r. w petersburskim Instytucie Inżynierów Komunikacji stopień naukowy adiunkta, równoznaczny stopniowi doktorskiemu.

W następnym roku podjął starania o uzyskanie profesury i objęcie Katedry Dróg Żelaznych w nowo utworzonym Warszawskim Instytucie Politechnicznym (WIP). Po dużych trudnościach wynikających głównie z jego narodowości polskiej (zdecydowaną większość wykładowców tej uczelni stanowili Rosjanie) został ostatecznie powołany w styczniu 1901 r. na wykładowcę, a we wrześniu tego roku otrzymał nominację na profesora nadzwyczajnego. Odtąd łączył z powodzeniem pracę zawodową na Kolei Warszawsko-Wiedeńskiej z działalnością dydaktyczną na uczelni. Podczas wydarzeń rewolucyjnych 1905 r. domagał się skasowania wyłączości języka rosyjskiego jako języka wykładowego i dopuszczenia wykładowców w języku polskim, protestował też bezskutecznie przeciw wnioskowi władz carskich o zamknięcie uczelni po przystąpieniu studentów-Polaków do strajku.

Z chwilą ponownego otwarcia WIP na jesieni 1908 r. prowadził nadal wykłady i zajęcia praktyczne. W 1909 r. został mianowany profesorem zwyczajnym. Na podstawie własnych wykładów przygotował i wydał w języku polskim podręcznik „Drogi żelazne” (1910), ujmujący całokształt zagadnień budowy i eksploatacji kolei. Ewakuowany wraz z całym personelem WIP po wybuchu I wojny światowej w głąb Rosji, prowadził przez dwa lata zajęcia naukowe, najpierw w Moskwie, później w Niżnym Nowogorodzie.

W lipcu 1916 r. został powołany na naczelnika Wydziału Inżyniersko-Budowlanego w Zarządzie Dróg Żelaznych przy Sztapie Głównym armii rosyjskiej w Mohylewie, a w następnym roku na inspektora dróg komunikacyjnych frontu południowego.

W sierpniu 1918 r. powrócił do Warszawy. Zaraz po powrocie rozpoczął działalność dydaktyczną w uruchomionej w 1915 r. — pod jego nieobecność w Warszawie — Politechnice Warszawskiej (PW). W styczniu 1919 r. wszedł w skład Komisji Stabilizacyjnej, powołanej przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego dla ustalenia pierwszego składu profesorów PW. Z dniem 1 IV 1919 r. został mianowany profesorem zwyczajnym na Wydziale Inżynierii Budowlanej (później Lądowej) i objął Katedrę Dróg Żelaznych. Na swoim wydziale prowadził wykłady i ćwiczenia z dróg żelaznych, sygnalizacji kolejowej i urządzeń zabezpieczających dla studentów III i IV roku. W latach akad. 1918/19 i 1923/24—1932/33 był delegatem wydziału do Senatu Akademickiego. Z dniem 1 X 1935 r. przeszedł na emeryturę, a w dwa lata później otrzymał tytuł profesora honorowego PW.

W okresie międzywojennym prof. A. Wasiutyński współpracował z Ministerstwem Kolei, m.in. jako przewodniczący komisji do spraw przebudowy i modernizacji warszawskiego węzła kolejowego (od 1919) i członek Rady Technicznej przy ministerstwie (od 1925). Był twórcą projektu średnicowej linii kolejowej dla ruchu osobowego w Warszawie, której otwarcie nastąpiło 2 IX 1933 r. Wielokrotnie reprezentował polską naukę i myśl techniczną na międzynarodowych kongresach dróg żelaznych m.in. w Londynie (1925), Madrycie (1930) i Kairze (1933). Należał do członków założycieli Akademii Nauk Technicznych (od 1920), w której w okresie późniejszym pełnił funkcje wiceprezesa (1930—1933) i prezesa (1933—1939). Był również członkiem Towarzystwa Naukowego Warszawskiego (od 1930). Oprócz fundamentalnego dzieła „Drogi żelazne” (wydanego ponownie w 1925) ogłosił blisko 40 prac badawczych i ponad 100 artykułów prasowych. Politechnika Lwowska przyznała mu w 1925 r. stopień doktora h.c. nauk technicznych.

Podczas okupacji hitlerowskiej przebywał nadal w Warszawie, pracując nad „Historią dróg żelaznych”. Dzieło to, ukończone i złożone w trzech egzemplarzach w różnych miejscach, zaginęło w czasie powstania warszawskiego. Po upadku powstania prof. A. Wasiutyński przeszedł przez obóz dla wychodźców w Pruszkowie, skąd wywieziono go otwartą węglarką do Jędrzejowa a stamtąd furmanką do Wodzisławia. Nie wytrzymał trudów takiej podróży, zmarł 17 X 1944 r. w Wodzisławiu. Po wyzwoleniu został pochowany na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie (kwatery 183-II-12/13). Był odznaczony m.in. Krzyżem Komandorskim orderu Polonia Restituta (1926).

Oprac. Bogdan Gadomski